

teghelyzet, kulturális szint és családi légkör) és az iskola (iskolakörnyezet, tanulmányi eredmények) tényezőitől függőnek tételeztük.

Az előadás az affektív dimenzióknak azt az elemzését mutatja be, amelyet Szabó Ildikó 17 fogalomból álló vonzódásokat vizsgáló eszközével végeztünk. Megállapítható, hogy:

- a politikai jellegű fogalmak a legkevésbé ismertek a gyerekek előtt, és a legkevésbé vonzóak is;
- a faktoranalízis hat, jól értelmezhető faktorba csoportosítja őket a következő vonzások szerint: politika, kisebbségi csoportok, konzervatívok és pénz, osztály és vallás, cserkészlet és iskola, amerikaiak;
- e faktorok két politizáló és két nem politizáló csoportot jelölnek ki a gyerekek között: az előbbieket a cserkészlet vonzása, illetve a kisebbségekhez való vonzódás, az utóbbiak az intézményes közösségi formák (osztály, cserkészlet) szeretete, illetve elutasítása szerint különböznek egymástól.

Ezek az eredmények megfelelnek a többi politikai változó nyújtotta képnek, részleteikben azonban további vizsgálatot igényelnek. Erre a kutatássorozat 1998-ra tervezett harmadik fordulójában kerül majd sor.

Örkény Antal

A középiskolát bevégző korosztály politikai ismeretei és cselekvési mintái

Előadásomban egy 1996-ban középiskolájukat éppen bevégző országos reprezentatív diákmintán végzett kérdőíves vizsgálat eredményeiről számolok be. A kutatás legfőbb célkitűzése a mai fiatalok politikai szocializációjának és állampolgári magatartásának átfogó elemzése és értelmezése volt. Az előadás során legfőképpen arra keresem a választ, hogy mi jellemzi ma a diákok politikai és állampolgári ismereteit, valamint hogy mennyire képesek azonosulni a mai fiatalok a plurális demokrácia nyújtotta cselekvési lehetőségekkel és mintákkal.

Az eredmények azt mutatják, hogy hasonlóan a felnőtt mintákon végzett más kutatások eredményeihez, a 16-18 évesek politikai ismeretei nagyon gyengék és zavarosak, a fiatalok nem ismerik az alapvető demokratikus intézmények feladatait és működését, nem képesek megkülönböztetni a politika egyes szereplőit egymástól, a politika iránt ellenséges érzelmeket táplálnak, és értetlenségük következtében a politika szféráját lenézik, elítélik és elutasítják.

Ebből természetesen következik az is, hogy az állampolgári magatartás megjelenése gyenge a fiatalok körében: passzivitás és közöny mutatkozik meg a legkülönbözőbb társadalmi cselekvési módok iránt legyen szó általános társadalmi kérdésekről vagy személyes iskolai érdekeikről. Az eredmények ugyanakkor jelentős különbségeket mutatnak aszerint, hogy milyen szintű iskolába jár valaki (gimnázium, szakközépiskola, szakmunkásképző), valamint eltértek egymástól a fiúk és lányok politikai ismeretszintjei és cselekvési motivációi is.